

**Debreceni Szakképzési Centrum
Baross Gábor Középiskolája és Kollégiuma**

4030 Debrecen, Budai Ézsaiás u. 8/A.
OM azonosító: 203033

Pedagógiai program

Osztályfőnöki órák helyi tanterve

A nevelőtestület véleményezte: 2017. 08. 30.
Érvénybe lépésének ideje: 2017. 09. 01.

Debrecen
2017

OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRÁK

Az iskolában folyó oktató-nevelő munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai az osztályfőnöki órák jegyében.

Főbb alapelvek, tendenciák:

- a., hangsúlyozottabban érvényesülnie kell a személyiségközpontúság elvének.
- b., A jövőre, az állampolgári szerepre való felkészítés fontos eleme nevelésünknek.
- c., A magyarságtudat, a világban elfoglalt helyünk tudatának együttes kezelése lényeges nevelési elv.
- d., Az erkölcsi nevelésnek is színtere az iskola. E téren időszerű feladat egy új, a társadalom valóságos viszonyaival, a mindennapi lét objektív lehetőségeivel összhangban álló erkölcsiség és erkölcsi tudat kialakítása.
- e., Hatékonyabbá kell válnia a tanulók magánéletre, ezen belül a családban betölthető szerepekre történő felkészítésnek.
- f., A tanulók körében az átlagnál alacsonyabb színvonalú egészségkultúra különös jelentőséget ad az egészségmegőrzésre történő hatékony nevelésnek.
- g., Az iskola környezeti nevelési tevékenysége, erős fejlesztő-nevelő hatásával jelen van a mindennapi iskolai életben. Az intézetet úgy kell működtetni, hogy járuljon hozzá a tanulók környezetbarát szemléletmódjának formálásához.
- h., Fontos tendencia az újfajta dolgozói, munkavállalói szerepre történő felkészítés.
- i., Lényeges nevelési feladat a fiataloknak a szélesen értelmezett kultúra iránti igénynek felkeltése.

A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok.

az önismeret fejlesztés markánsabb megjelenítése

az egészséges, stabil, autonóm személyiség kialakítása

a személyiségfejlődésben, illetve a társadalmi beilleszkedésben jelentkező zavarok megelőzése

a már kialakult személyiségzavarok, negatív tulajdonságok kezelése

pozitív akarati tulajdonságok kezelése

pozitív akarati tulajdonságok kialakítása:

- kezdeményezőkézség,
- kitartás, állhatatosság
- önuralom

Emocionális tulajdonságok:

- megfontoltság,
- belátás,
- tudásvágy,
- vita-kultúra
- meggyőződésre nevelés.

Testi, lelki szociális fejlődés feladatai:

- az egészség iránti igény felkeltése.
- az egészséges élet, a biológiai létet tekintsék tanulóink alapértéknek.
- a drog- és az alkohol elleni küzdelem fontos része legyen nevelésünknek.
- váljon általánossá a mentálhigiénés szemlélet.

- több hangsúlyt helyezünk a szorongás, a konfliktusok és kudarcok, az életben felmerülő kínzó problémák megfelelő kezeléséhez szükséges technikák elsajátítására.
- segítenünk kell azoknak a pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak a kialakulását, amelyek az ifjak egészségi állapotát javítják.
- neveljük az egészséges állapot örömteli megélésére, a harmonikus élet értékévé való tiszteletére.
- a tanulók boldogságra való képességét fejlesztjük a pozitív pszichológia módszereit alkalmazva, boldogság program megvalósításával.
- a boldogságórák gyakorlatainak segítségével fejlesztjük a diákok érzelmi intelligenciáját, önismeretét és növeljük stressztűrő képességüket.
- a boldogságórák havi rendszerességgel jelennek meg a tizenegyedik évfolyam osztályfőnöki óráin.

Témakörök:

- A hála,
- Az optimizmus,
- Társas kapcsolatok,
- A jó cselekedetek gyakorlása,
- Célok kitűzése és elérése,
- Megküzdés,
- Apró örömeik élvezete,
- Megbocsátás,
- A testmozgás,
- Fenntartható boldogság.

A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatot:

A cél alapvetően az, hogy az osztályba járó tanulók idővel valódi közösséget alkossanak, mert ennek a kialakulása/kialakítása nagymértékben hozzájárulhat ahhoz, hogy a tanulók iskolával és tanulással kapcsolatos kedvezőtlen attitűdjei megváltozzanak. Az órákon a legfontosabb cél a tanulók minél nagyobb arányú bevonása az osztály munkájába, és ezen belül a tanulói aktivitás erősítése, amely az egyik legfontosabb eszköz lehet a tanulási kudarcok leküzdésében.

Ennek lépései, elemei:

- közösségek kialakítása,
- egyén a közösségben,
- közösségi normák létrehozása, gyakorlása,
- a közösség szokásrendszerének megszilárdítása,
- a normák betartása, módosítása,
- konfliktuskezelés gyakorlása,
- tanuló-tanár közötti partnerkapcsolat,
- állampolgári-közéleti magatartás fejlesztésének feladatai.

Felelős állampolgári nevelés elvei:

- a másik ember megismerése, elfogadása,
- tolerancia és együttesség,
- a demokráciára nevelés nagy problémája, hogy hogyan liberalizáljon, hogyan szabadítsa fel az iskola klímáját és ugyanakkor hogyan tartson fegyelmet.
- egyéniségek és normatívák szükségességének elfogadása,
- önálló érdekképviselet létrehozása, működtetése (Diákönkormányzat),
- tanulóinkban ki kell fejlesztenünk a társadalmi-politikai érzékenységet, fogékonyságot, érdemi közéleti tevékenységre kész és képes felnőttekké törekedjünk nevelni őket.

- ki kell fejlesztenünk a társas kapcsolatok létrejöttéhez szükséges tulajdonságokat: kedvesség, figyelmesség, udvariasság, kímélet, tisztelet, előzékenység, tapintat, megértés, szeretet, segítőkészség, stb.

A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenység

A beilleszkedési zavarokat kiváltó okokat kell feltárunk, helyzetelemzést kell végeznünk (a tanulók már kialakult személyiségi jegyekkel rendelkeznek)

Beilleszkedési zavarok:

- kiszakadás a családból,
- menekülés a valóságtól,
- agresszivitás,
- önpusztító életmód,
- alkohol- és drogfogyasztás,
- normaszegő magatartás,
- bűnözés.

A zavarokat kiváltó okok:

- érzelmi biztonság, a belső stabilitás hiánya,
- veszélyeztető családi környezet,
- feldolgozatlan gyermekkori sérelmek,
- korlátozott cselekvési lehetőség,
- kielégítetlen szükségletek,
- sivár emberi kapcsolatok, társtalanság, elmagányosodás,
- szegénység.

Nevelési feladatunk a helyzetelemzés tükrében:

- önnevelési készség és képesség kialakítása,
- tájékozódni tudás az ellentmondásos helyzetekben,
- döntésképeség elősegítése,
- konfliktuskezelési készség fejlesztése,
- kudarcok elviselésének képessége,
- fejlett szociális képességek (kapcsolatteremtő, empátiás képesség, tolerancia, kommunikációs képességek) kialakítása, fejlesztése.

A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenység

Az osztályfőnökök fontos feladata ezen a téren, hogy a tudás, a tanulás értékét elismerje. A jobb teljesítmény kapjon elismerést, dicséretet. Tudatosítsuk a tanulóknak az ismeretek értékesíthetőségét a munkaerőpiacon. Rá kell mutatnunk az információ jelentőségére az egyén, a közösség, a társadalom számára. Fejlett gondolkodási kultúra fontosságára rá kell világítani. Tudatosítani kell, hogy ez a közéletben való jelenlét feltétele. A gondolkodásnak a munkavégzés során is fontos szerepe van –erre is fel kell hívnunk a tanulók figyelmét.

Gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok

Elsősorban felderítő tevékenység hárul az osztályfőnökökre.

Mivel iskolánkban ifjúságvédelemmel foglalkozó tanár van, így az osztályfőnöknek a közvetítő szerepet kell betöltenie. Ehhez természetesen meg kell ismernünk tanulóinkat, ismerni kell a családi hátteret. A megfelelő fórumokat ki kell használnunk: osztályfőnöki óra, egyéni

beszélgetés szünetekben, fogadóórák, ahol a szülővel tarthatjuk a kapcsolatot, a szülői értekezletek, melyek lehetőséget nyújtanak a tanuló életkörülményeinek megismerésére. Ennek ismeretében vehetjük fel a kapcsolatot az ifjúságvédelmi felelőssel, aki megteszi a megfelelő lépéseket.

Tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő programok.

Az osztályfőnöki órák inkább a tanulási kudarcok okának felderítésének színterei.

Okok:

- hiperaktivitás, mely serdülőkorra válik veszélyessé, melynek tünetei közé tartozik az alacsony önértékelés, a tanulási kudarc, a szorongás, a depresszió,
- figyelemzavar,
- nem tudja az ingereket szelektálni,
- emlékezés zavara,
- kommunikációs zavarok.

Ezek a problémák csak súlyosbodó gondokat jelentenek. Az ilyen típusú gyerekek sok tanulási problémával küszködnek. Mindezek a képességek javíthatók türelemmel, biztatással, dicsérettel és olyan feladatokkal, amelyek a hiányzó vagy hibás képességeket javítják.

A program menete:

- a tanulási kudarcok okának felderítése,
- a háttér ismeretében megfelelő személyiségfejlesztő program kidolgozása,
- megfelelő szintű önismeret kialakítása,
- önmaguk kritikus szemléletére nevelés,
- erőnyeik felismertetése, hibáik elleni küzdelemre nevelés (kitartás, küzdés, önbizalom).

Kapcsolat a szaktárgyi tanárokkal:

- konkrét felzárkóztató program eltervezése,
- csoportbontás,
- egyéni foglalkoztatás,
- állandó ismétlés, számonkérés.

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység:

Intézeti szinten lehet megtervezni: tankönyvtámogatás, tanszersegély, kirándulás támogatása. Az osztályfőnök feladata felderíteni a szociális hátrányokkal küzdő tanulókat.

Az iskolában folyó oktató-nevelő munka ellenőrzési, mérési, értékelési, minőségbiztosítási rendszere

A nevelő munkánk eredményességét a tanulók viselkedési kultúráján érzékelni lehet naponta.

Egyéb tesztek, felmérések ugyancsak jelzéseket adnak a tanulók neveltségi szintjéről.

Az értékelés az osztályfőnöki órákon folyamatosan zajlik.

Kiemelt magatartási értékelés történik félévkor és év végén.

A minőségbiztosítási rendszer működik, az ezzel megbízott tanárok körültekintően teszik a dolgukat, gyakran segítséget kérve az osztályfőnököktől.

A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő – oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke

Osztályfőnöki kézikönyv

Kérdőívek, tesztek

Kisfilmek

Laptop, projektor vagy interaktív tábla

A szülő, tanuló, kollégiumi pedagógus és az oktatók együttműködésének formái:

- iskolai értekezletek,
- szülői értekezlet,
- tanári fogadóórák (hetenként),
- fogadóórás szülői értekezlet,
- közös iskolai rendezvényeken való együttlét, együttműködés,

Tanórán kívüli foglalkozások:

- tanulmányi kirándulás,
- városi, megyei rendezvények,
- egészséges életre nevelés: városi egészségnap, időszakos kiállítások
- környezeti nevelés- városnézés: környezetünk értékeinek feltárása
- múzeumlátogatás,
- színházlátogatás,
- kiállítások megtekintése,
- sportrendezvények.

A kulcskompetenciák megjelenése az osztályfőnöki órák keretében végzett osztályfőnöki tevékenység során

A legfontosabb – és minden évfolyamra értendő – a *tanulói személyiség komplex fejlesztése*, amelynek középpontjában az iskola, a tanulás, a közösség elfogadása áll. Ezen belül a kiemelt célok és azok kapcsolódásai a NAT kiemelt fejlesztési területeihez a következők:

1. Anyanyelvi kommunikáció

Ismeretek

- A verbális kommunikáció különféle típusainak (beszélgetés, vita) ismerete.
- A kommunikációban használt arckifejezések, testtartás és gesztusok rendszere.
- A nem irodalmi szövegfajták (önéletrajz, pályázat) és fő jellemzőik ismerete (pl. a továbbtanuláshoz, esetleges ösztöndíjak elnyeréséhez szükséges tartalmi és formai ismeretek elsajátítása).
- A nyelv és a kommunikációs formák társadalmi és kommunikációs környezethez való kötöttségének és változatosságának felismerése.
- Udvariassági formulák, illemszabályok jellegzetes helyzetekben. Generációs különbségek a viselkedéskultúrában.

Készségek

- Különböző üzenetek közlése írásban és szóban, illetve vagy másokkal való megértetése változatos helyzetekben, különböző céllal. Ide tartozik a beszélgetések

változatos kommunikációs kontextusokban történő kezdeményezése, folytatása és befejezése is.

- Saját érvek meggyőző módon történő megfogalmazása szóban és írásban, valamint mások írásban, szóban kifejtett nézőpontjainak teljes mértékű figyelembe vétele. (Az osztályközösségben kialakuló esetleges konfliktusok megbeszélése.)

Attitűd

- Mások véleményének és érveinek nyitott módon történő megközelítése, konstruktív, kritikai párbeszéd folytatása.
- A nyilvánosság előtti magabiztos megszólalás (osztályközösség, diákközgyűlés)
- A kultúrák közötti kommunikáció iránti pozitív megközelítés kialakítása.

2. Idegen nyelvi kommunikáció

Ismeretek

- A verbális interakció különféle típusainak ismerete (személyes és telefonon történő beszélgetés, pl. külföldi tanulók fogadása, a velük történő kapcsolattartás.)

Készségek

- Szóbeli üzenetek meghallgatása és megértése a kommunikációs helyzetek megfelelő körében (ismerős, a személyes érdeklődési körhöz vagy a mindennapi élethez kapcsolódó témákból)
- Beszélgetés kezdeményezése, folytatása és befejezése ugyanezen témákban.

Attitűd

- A kulturális különbségek iránti fogékonyság, a sztereotípiák elutasítása.

3. Matematikai kompetencia

Készségek

- A matematikai kompetencia alapelveinek alkalmazása a mindennapi életben felmerülő problémák megközelítése és megoldása során, pl. a háztartási költségvetés kezelése (a bevételek és kiadások kiegyensúlyozása, tervezés, megtakarítás), a vásárlás (árak összehasonlítása, mértékegységek, ár-érték arány ismerete)
- Kritikus fogyasztói magatartás, a fogyasztói szokások kialakítása a saját szükségletek kielégítésében.
- Az utazás és a szabadidő (távolság és utazási idő közötti összefüggés felismerése, pénznemek és áruk összehasonlítása).

Attitűd

- Hajlandóság a számtani műveletek használatára a mindennapi munkában, és a háztartásban adódó problémák megoldására.
- Hajlandóság mások véleményének érvényes (vagy nem érvényes) indokok vagy bizonyítékok alapján történő elfogadására, illetve elutasítására.

4. Természettudományi és technológiai kompetenciák

Ismeretek

- A technológiai és más területek – tudományos fejlődés (pl. az orvostudományban), társadalom (értékek, erkölcsi kérdések), kultúra (pl. a multimédia) és a környezet (környezetszennyezés, fenntartható fejlődés) – közötti összefüggések megértése.

Attitűd

- Érdeklődés a tudomány és technológia iránt, azok kritikai értékelése, ideértve a biztonsággal kapcsolatos etikai kérdéseket is.
- Nyitottság a tudományos ismeretszerzésre, érdeklődés a tudományos, valamint a műszaki pályák iránt. (A jövőbeni munkaterülettel, munkakörrel kapcsolatos elvárások. Piacképes és nem piacképes tudások).

5. Digitális kompetencia

Ismeretek

- Az ITT természetének és a mindennapi élet különféle kontextusaiban betöltött szerepének, illetve lehetőségeinek alapos ismerete, mely magában foglalja az ITT felhasználási lehetőségeinek ismeretét, a személyiség kiteljesítését, a társadalmi beilleszkedést és a foglalkoztathatóságot elősegítő kreativitás és újítás terén.
- Annak felismerését, hogy az ITT interaktív használata során bizonyos etikai elveket tiszteletben kell tartani.

Készségek

- Mivel az ITT technológiáinak alkalmazására egyre több a lehetőség a mindennapi életben, így a tanulásban és a szabadidőben, a munkahelyen, szükséges a kritikai gondolkodás, kreativitás és újítás (pl. az osztályközösség életével, mindennapjaival kapcsolatos területeken: az osztálytársakkal történő kapcsolattartásban, a szabadidős és közösségi programok szervezésében, koordinálásában)

Attitűd

- Hajlandóság az ITT használatára az önálló és csapatban végzett munka közben, kritikai és reflektív szemlélet alkalmazása a rendelkezésre álló információk értékelése során.
- Pozitív viszonyulás az internet használatához és fogékonyság a világháló biztonságos és felelősségteljes használata iránt, beleértve a személyes szféra és a kulturális különbségek tiszteletben tartását is.
- Érdeklődés a látókör szélesítése érdekében történő ITT használat iránt, kulturális, társadalmi és szakmai célú közösségekben és hálózatokban való részvétel révén.

6. A tanulás tanulása

Ismeretek

- Saját kedvelt tanulási módszerek, erősségek és gyengeségek, készségek és alkalmasság értő ismerete. (Az iskolai tanulásban szerzett tapasztalatok elemzése, folyamatos önértékelés, ennek szembesítése a tanárok és az osztálytársak véleményével.)
- Annak felismerése, hogy az oktatás és képzés során hozott különböző döntések hogyan befolyásolják az egyén későbbi pályafutását.

Készségek

- A tanulás és pályafutás önálló, hatékony irányítása. A tanulás időbeosztása, autonómia, fegyelem, kitartás és információkezelés a tanulási folyamat során.
- A tanulás tárgyára és céljára irányuló kritikai reflexió. A kommunikáció mint a tanulási folyamat része, a szóbeli kommunikáció megfelelő eszközeinek (intonáció, mimika, gesztusok) alkalmazása, valamint különféle multimédia üzenek (írott vagy beszélt nyelv, hang, zene) megértése és létrehozása révén.

Attitűd

- A kompetenciák változtatására és továbbfejlesztésére való hajlandóságot támogató énkép, valamint a motiváció és a siker elérésére való képességbe vetett hit. (Egészséges önbizalom, ambíció, céltudatosság. Egészséges rivalizálás és kíméletlen törtetés. Teljesítmény az iskolában, az iskolán kívül, vizsgán, versenyen.)
- A tanulás pozitív, az életet gazdagító tevékenységként való felfogása, belső készítés a tanulásra.
- Alkalmazkodóképesség, rugalmasság.

7. Személyközi, interkulturális és szociális kompetenciák

Ismeretek

- A különböző társadalmakban általánosan elfogadott vagy támogatott viselkedési szabályok és viselkedésmódok ismerete.
- Az egészségmegőrzés, a higiénia és a táplálkozás szabályainak ismerete, ezek kamatoztatása a saját életben és a család életében.
- Az interkulturális dimenzió szerepének megértése az európai és más társadalmakban.

Készségek

- Konstruktív kommunikáció különféle társadalmi helyzetekben (tolerancia mások nézeteivel és viselkedésével szemben, az egyéni és a kollektív felelősség tudatosítása. (Társas kapcsolatok az osztályban. Az együttes élmények, tevékenységek, közös célok közösségteremtő ereje. Feszültségek és konfliktusok a tanulók és tanulócsoportok között.)
- Mások bizalmának és együttérzésének kiváltása.
- A személyes elégedetlenség konstruktív módon történő kifejezése (az agresszió, az erőszak, az önpusztító viselkedésminták féken tartása).
- A személyes és szakmai szféra szétválasztása, tartózkodás a szakmai konfliktusok személyes szintre vitelétől.
- A nemzeti kulturális identitás tudatosítása és megértése. A diverzitásból adódó nézőpontbeli különbségek felismerése és megértése, valamint a saját nézetek konstruktív módon történő kifejezése.
- Tárgyalóképesség.

Attitűd

- A másik ember iránti érdeklődés és tisztelet. (Az emberi kapcsolatok értéként való elfogadása, érzékenység az emberi gesztusok iránt.)
- Törekvés a sztereotípiák és előítéletek leküzdésére. Kompromisszumkészség, tisztesség, öntudatosság.

8. Állampolgári kompetenciák

Ismeretek

- A polgári jogok, az ország alkotmányának és kormánya működésének ismerete.
- A helyi, regionális, nemzeti, európai és nemzetközi szintű szakpolitikák kidolgozásának folyamatában részt vevő intézmények szerepének és feladatainak ismerete (EU).
- A helyi és nemzeti szintű kormányzat kulcsszereplőinek, pártjuknak és nézeteiknek ismerete.
- A demokrácia, az állampolgárság fogalmainak és az azokról szóló nemzetközi nyilatkozatok ismerete.

- A hazai és világtörténelmet leginkább befolyásoló események, áramlatok, politikai szereplő, valamint Európa és szomszédai jelenlegi helyzetének ismerete.
- A kivándorlás, bevándorlás, a kisebbség fogalmának ismerete.

Készségek

- Részvétel a lakóhely életében, valamint a döntéshozásban: választásokon való szavazás.
- A szolidaritás kifejezése, a helyi, illetve a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti érdeklődés, a probléma megoldásában való részvétel.
- A közintézményekkel való hatékony érintkezés. Az EU által kínált lehetőségek kihasználása.

Attitűd

- A lakóhelyhez, hazához, Európához és a világhoz való tartozás érzése (Európai identitástudat, az európai hagyományok, kulturális örökség. A kelet-közép európai régió sajátos problémái.)
- Hajlandóság a különböző szinteken folyó demokratikus döntéshozásban való részvételre. (Az osztársadalmi, a helyi és az egyéni érdek összehangolására való készség és képesség. Érdekelismerés, érdekképviselet, érdekérvényesítés, készség a társulásra, önszerveződésre.)
- Érdeklődés az önkéntes állampolgári szerepvállalás iránt, a társadalmi sokszínűség és a kohézió támogatása.
- A mások által vallott értékek és mások magánélete tiszteletben tartása, adott esetben fellépés a társadalomellenes viselkedéssel szemben.
- Az emberi jogok és az egyenlőség elfogadása.
- A különböző etnikai és vallási csoportok értékrendjei közötti különbségek tiszteletben tartása és megértése.

9. Vállalkozói kompetencia

Ismeretek

- A rendelkezésre álló lehetőségek ismerete és az egyén személyes, szakmai és/vagy üzleti tevékenységeihez illeszthető lehetőségek felismerése.

Készségek

- Tervezés, szervezés, elemzés, kommunikáció, cselekvés, eredményekről való beszámolás, értékelés készségei.
- Projektek kidolgozásához és végrehajtásához szükséges készségek.
- Az együttműködésre épülő, rugalmas csapatmunka. (Csoportfeladatok megoldása pl. a tanulmányi kirándulások alkalmával. Nemzetiségi és egyéb programokon való szereplés, illetve ezek feltételeinek megteremtése.)
- A személyes erősségek és gyengeségek felismerése. (Önmagunk elfogadása és elfogadtatása. Az önfejlesztés igénye, lehetősége és módjai.)

Attitűd

- Kezdeményezőkézség.
- Pozitív viszonyulás a változáshoz és újításhoz.
- Késztetés azon területek keresésére, ahol az ember vállalkozói készségei teljes skáláját kamatozathatja.

10. Kulturális kompetencia

Ismeretek

- A nemzeti és európai kulturális örökség és ezek világban elfoglalt helyének ismerete.
- Az európai kulturális és nyelvi sokszínűség tudatosítása.
- A közízlés alakulásának és az esztétikai tényezőknek a mindennapi életben betöltött fontossága felismerése.

Készségek

- A különböző kifejezőmódokon keresztül történő művészi önkifejezés a saját tehetségnek megfelelően. (vers- és prózamondó versenyek, képzőművészeti alkotások létrehozása, teremdekoráció, osztály- és iskolaújság szerkesztése.)
- Műalkotások és előadások élvezete. (Színház- és múzeumlátogatások, koncertek.)

Attitűd

- Nyitottság a kulturális kifejezés sokfélesége iránt.
- A diverzitás tiszteletével párosuló erős identitástudat.

9. ÉVFOLYAM

Óraszám: 1 óra/hét
36 óra/év

Az éves óraszám felosztása

	Témakörök	Óraszám
1.	Iskolakezdés	3
2.	Én és az iskola: önismeret, pályaorientáció, a tanulás tanulása,	6
3.	Társas kapcsolatok, konfliktuskezelés, viselkedéskultúra	10
4.	Egészséges életre nevelés, egészségvédelem	10
5.	Jelenismeret, felelős állampolgár nevelése, globális problémák	5
6.	A tanulók teljesítményének értékelése	2
	Összesen	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Iskolakezdés (1. témakör)	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Az általános iskolai tudás felhasználható elemei (írás, olvasás, szövegértés).	
A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok	Az iskolai életet szabályozó mindennapi dokumentumok megismerése, tájékozódás, eligazodás. A társas aktivitás fejlesztése. Írott és íratlan szabályok megismerése, igény felkeltése a betartásukra, hasznuk, értelmük belátása.	
<i>Ismeretek/fejlesztési követelmények</i>		Kapcsolódási pontok
A házirend és az egyéb szabályzatok megismertetése, szervezési kérdések, felelősök munkájának megismerése, tisztségviselők választása Az iskola története Magatartási, viselkedési, udvariassági alapszabályok A beszélgetés, vitatkozás alapszabályai		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> hétköznapi és hivatalos szövegek, dokumentumok értelmezése
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szabály, norma, felelősség, hagyomány, beszélgetési és vitatkozási kultúra.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Én és az iskola: önismeret, pályaorientáció, a tanulás tanulása (2. témakör)	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Az általános iskolai tudás (írás, olvasás, szövegértés) és egyéni (tanulási) tapasztalatok felhasználható elemei.	

<p>A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok</p>	<p>A tanulás és az iskola fontosságának tisztázása az egyéni életút szempontjából. Az iskolának mint a tudás egyik hordozójának elfogadtatása.</p> <p>Az önismeret fejlesztése.</p> <p>A tanuló helyének feltérképezése a családban, az iskolában és egyéb közösségekben.</p> <p>Az „önismeret” forrásainak és az „énképet” alakító tényezők szerepének erősítése.</p> <p>Mások véleményének meghallgatása.</p> <p>Ki milyen pályát szeretne választani az iskola elvégzése után?</p> <p>A tanulás tanulása: alapvető tanulási technikák megismertetése, gyakoroltatása és/vagy fejlesztése.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p>Az iskola társadalmi és kulturális szerepének fontosságának felismerése.</p> <p>Az önmagáról alkotott kép (tanulói önkép) és az önmagáról közvetített kép közötti különbség jelentőségének tudatosulása. Erényeink felismerése, erősítése, a kiküszöbölhető hibák korrigálása (jellem, ember- és önismeret, önnevelés).</p> <p>Képességei ismeretében alakítsa pályaválasztási elképzeléseit.</p> <p>A tanulással kapcsolatos technikák és módszerek fontosságának felismerése a tanulás hatékonysága és eredményessége érdekében.</p> <p>Alapvető tanulási technikák megismerése, gyakorlása.</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés.</p> <p><i>Matematika:</i> grafikonok értelmezése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Egyén, közösség, társadalom, iskola, tanulási technika.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Társas kapcsolatok, konfliktuskezelés, viselkedéskultúra (3. témakör)</p>	<p>Órakeret 10 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Általános iskolai tanulmányok és egyéni (konfliktuskezelési) tapasztalatok felhasználható elemei.</p>	
<p>A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok</p>	<p>Közösségek kapcsolati háló(zata)inak megismerése.</p> <p>Társas kapcsolatok az osztályban. Sztárok és magányos „arcnélküli” tanulók, baráti párosok jelenléte. Együttes tevékenységek, élmények, közös célok.</p> <p>A szervezett és a spontán kialakuló csoportok együttes jelenléte az osztályban, ezek közötti feszültségek.</p> <p>A konfliktus, mint az emberi életben elkerülhetetlen és hasznosítható jelenség.</p> <p>Egyéni és csoportos konfliktusok okainak feltárása.</p> <p>Válságkezelő stratégiák megismerése és lehetséges hatásaik felmérése.</p> <p>A konstruktív konfliktuskezelés feltételei: <i>önismeret, saját felelősség belátása, megfelelő kommunikációs készség, empátia tolerancia, mások különbözőségének elfogadása.</i></p> <p>Mindennapi kommunikáció szabályai.</p> <p>Köszönés – megszólítás, ismerkedés, bemutatkozás, beszélgetés.</p> <p>A kapcsolat kezdeményezése.</p> <p>A társalgás szabályai társaságban. Nyelvi igényesség és igénytelenség.</p> <p>Udvariassági formulák.</p> <p>Generációs különbségek a viselkedéskultúrában.</p>	

<i>Ismeretek/fejlesztési követelmények</i>		Kapcsolódási pontok
<p>Az egyéni és közösségi kapcsolatok szintjeinek és típusainak ismerete. Fogadja el a másik embert olyannak, amilyen. Tudja összehangolni az egyéni és a közösségi érdekeket. Az osztályban kialakuló csoportok érdekeit fogadja el. Tudja, hogy hol a helye a közösségben. Felelősség egymás iránt.</p> <p>Az alapvető konfliktuskezelő technikák megismerése. Saját tapasztalatait tudja hasznosítani. Mások szempontjait figyelembevevő viselkedést tanusítson. Alakuljon ki az együttműködés képessége. Ne legyen agresszív.</p> <p>Az alapvető viselkedési és kommunikációs szabályok megismerése. A magyar nyelv megfelelő használata. Udvarias, figyelmes viselkedés készsége.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> egyének és közösségek szerepe a történelemben.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> konfliktusok ábrázolása az irodalmi/művészeti alkotásokban.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közösségi érdek, közös cél, felelősség, konfliktus, társalgási szabály, viselkedéskultúra.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az egészséges életre nevelés, egészségvédelem (4. témakör)	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Általános iskolai tanulmányok és egyéni tapasztalatok hasznosítása.	
A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok	<p>A serdülőkor személyiségjegyei. Az életkori problémák. A serdülés testi sajátosságai, a serdülőkori biológiai, pszichológiai érés folyamatának ismerete.</p> <p>A testi és lelki egészség összefüggései. Képességeinek és korlátainak tudata. Képességeik ismeretében a szervezet megfelelő testi-lelki terhelésre való törekvés. Alulterhelés és a túlterhelés veszélyei. A testmozgás és a táplálkozás szerepének megismerése életünkben, az egészséges életmód iránti igény felkeltése. Az egészséges életmód szokásrendszere, ismérvei.</p> <p>Az egészség Fizikai tartalma: „tisztaság fél egészség” (higiénia) mozgás, táplálkozás, káros szenvedélyek kerülése. Az egészség Lelki tartalma: „ép testben ép lélek”. Tartozni valakihez: család, munka, szabálykövetés, segítség. Az egészség Szociális tartalma: kapcsolattartás, osztozás, közös munka segítség.</p> <p>Veszélyes anyagok, helyzetek: <i>Drog fogalma:</i> minden anyag, amely testi, lelki változásokat okoz. Szenvedélybetegség – drogfüggőség <i>Legális drogok</i> (dohányzás, alkohol) – <i>Illegális drogok</i> (kábitószerek) Kísértésnek kitéve (döntéshozás lehetőségei, lépései, kockázatvállalás szükségessége és veszélyei) Egészséges és biztonságos élet, életrend, életritmus. Egészségmegőrző választásaink, illetve tévedéseink következményei.</p> <p>Szükségleteink (Maslow): V. Önmagunk megvalósítása IV. Elismertség (önmaguktól elvárt, másoktól elvárt) III. Csoporthoz tartozás (barátok, sporttárs) II. Biztonságérzet (szülők, család, szeretet) I. Túlélés (étel, ital)</p>	

<i>Ismeretek/fejlesztési követelmények</i>	Kapcsolódási pontok
<p>Ismerje saját testét, személyiségjegyét. Önismeret, önkontroll, önértékelés, önbizalom helyes aránya. Önnevelési készség kialakítása. Hangulatait, idegrendszeri változásait tudja kezelni.</p> <p>Az egészséges életmód, egészségmegőrzés fontosságának belátása, lehetséges módszerek, tényezők gyűjtése (környezet, táplálkozás, mozgás stb. szerepe). Iskola és szabadidő – időterv készítése. A szabadidő tartalmas eltöltésére való igény kialakítása. A sport szeretetére nevelés. Egészséges táplálkozás szabályai Jó és rossz életvitel, szokások felismerése a saját életében. Káros szenvedélyek kiiktatása életedből. A kísértés veszélyei, azok elkerülésének módja. Helyes életrend kialakítása. Az egészségmegőrzés kritériumai.</p> <p>A szükségleteink értékrendje. Bizalom családban, barátokhoz.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> irodalmi és hétköznapi szövegek értelmezése.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> higiénikus környezet.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> a mozgás, a sport szeretete, csapatjátékok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Környezet, szabadidő, életmód, életvitel, káros szenvedélyek.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Jelenismeret, felelős állampolgár nevelése, globális problémák (5. témakör)	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Általános iskolai tanulmányok és egyéni tapasztalatok.	
A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok	<p>Társadalmunk múltja, hagyományai, a jelen problémái. A haza közösségteremtő alkotóelemei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a nyelv, a táj, - a kultúra, a történelem, - a hagyományok, - az ünnepek, a szokások, <p>Nemzeti sorsfordulóink. A múlt és a jelen kapcsolata. Történelmi események, személyiségek megítélése. Az ünnepek szerepe és jelentősége a társadalom életében.</p> <p>A civil társadalom kialakulása. Az emberek egyenlőségének elismerése, a faji, vallási, etnikai különbségek elfogadása. Az alkotmányosság, a törvényesség, az állampolgári jogok és kötelességek ismerete. Alapszintű ismeretek szerzése a törvények (jogalkotás) világáról.</p> <p>Az emberiség globális problémái, mint minden egyes embert érintő gondok. „A gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan” szlogen értelmezése</p>	

<i>Ismeretek/fejlesztési követelmények</i>		Kapcsolódási pontok
<p>A jelen társadalmi változásai, ellentmondásai. A fontosabb ünnepek tartalmi elemeinek ismerete.</p> <p>Előítélet mentesség kifejlesztése. Másság és tolerancia: elfogadó és elutasító attitűdök a társadalomban. A törvények világa – a hétköznapi szabályzóinak megismerése (az alkotmány, a törvények és a rendeletek). A jogok és kötelességek ismerete. Hol húzódnak a határok: jogszerű és jogszerűtlen, törvényes és törvénytelen, szankciók – konkrét esetek megvitatása.</p> <p>Felelősek vagyunk egymásért, a világot, a környezetünkért, a jövő generációk sorsáért. Aktuális események a világban.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> nemzetünk történelmének fontosabb eseményei, kiemelkedő személyiségei; állampolgári jogok és kötelességek.</p> <p><i>Matematika:</i> diagramok és grafikonok értelmezése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Haza, nemzet, tolerancia, alkotmány, törvény, rendelet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A tanulók teljesítményének az értékelése (6. témakör)	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Általános iskolai tanulmányok és egyéni tapasztalatok.	
A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok	Az önértékeléshez és egymás értékeléséhez szükséges képességek, kompetenciák. fejlesztése (pl. kommunikációs, szociális kompetenciák). A tanulók féléves és éves teljesítményének (magatartásának és szorgalmának) az értékelése.	
<i>Ismeretek/fejlesztési követelmények</i>		Kapcsolódási pontok
<p>Részvétel az értékelésben (önértékelés, egymás értékelése). Véleményét kulturáltan közölje és mások értékelését higgadtan fogadja.</p>		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kulturált kommunikáció.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Külső és belső értékelés.	

10. ÉVFOLYAM

Óraszám: 1 óra/hét
36 óra/év

Az éves óraszám felosztása

	Témakörök	Óraszám
1.	Iskolakezdés	3
2.	Én és az iskola: önismeret, pályaorientáció, a tanulás tanulása,	6
3.	Társas kapcsolatok a családban, konfliktuskezelés, viselkedéskultúra	10
4.	Egészséges életre nevelés, egészségvédelem	10
5.	Jelenismeret, felelős állampolgár nevelése, globális problémák	5
6.	A tanulók teljesítményének értékelése	2
	Összesen	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Iskolakezdés (1. témakör)	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A 9. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.	
A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok	Az iskolai életet szabályozó, mindennapi dokumentumok átismétlése, változások megismerése. A társas aktivitás fejlesztése. Írott és íratlan szabályok ismételt megbeszélése, betartásukra vonatkozó igény megerősítése, hasznuk, értelmük belátása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A házirend és az egyéb szabályzatok ismétlése, felelevenítése. Szervezési feladatok elvégzése. A különböző felelősök előző évi munkájának értékelése, új tisztségviselők választása. Magatartási, viselkedési, udvariassági alapszabályok A beszélgetés, vitatkozás alapszabályai		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> hétköznapi és hivatalos szövegek, dokumentumok értelmezése
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szabály, norma, felelősség, hagyomány, beszélgetési és vitatkozási kultúra.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Én és az iskola: önismeret, pályaorientáció, a tanulás tanulása (2. témakör)	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A 9. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.	

A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok	<p>A tanulás és a tudás szerepe az egyéni életút szempontjából. Az iskola szerepe a tudás megszerzéséhez vezető úton.</p> <p>Önmagunk ismerete, saját „énünk” elfogadása és elfogadtatása. Az önfejlesztés igénye. Eseményképek és szerepük az önnevelésben. Felelősségvállalás saját személyiségünk alakításáért. A szándék, a kitartás és a céltudatosság szerepe az önfejlesztésben.</p> <p>Tanulok-e tovább vagy munkába állok? Milyen lehetőségeim vannak? Munkakörök, munkaterületek ismerete, betöltésének feltételei. Saját, illetve szüleik tapasztalatai a munkáról. A vállalkozás helyzete. A jó fellépés.</p> <p>Az önismereten alapuló tanulási módszerek kimunkálása. Önellenőrzés.</p> <p>A munkaeszközök, (tankönyv, munkalap, lexikonok, kézikönyvek, számítógép stb.) hagyományos és új információhordozók helyes használata.</p>
---	---

<i>Ismeretek/fejlesztési követelmények</i>	Kapcsolódási pontok
<p>Az iskola társadalmi és kulturális szerepének fontossága.</p> <p>A személyiségben rejlő lehetőségek és gátak feltárása, a személyiség stabilizálása.</p> <p>Önálló döntéshez szükséges képességek kialakítása. Önismeret fejlesztő tréningen való részvétel.</p> <p>Az önismeret szerepe a pályaválasztásban. Milyenek a képességeim? Milyen a végzettségem? Milyenek a lehetőségeim?</p> <p>Ismerje meg a munkakörök követelményeit. Tudjon információt gyűjteni a választott munkakörrel kapcsolatban. Egyéni vágyak, törekvések összehangolása a lehetőségekkel. Vita a vállalkozásról.</p> <p>A tantárgyankénti speciális tanulási technikák alkalmazása. Folyamatos önellenőrzési képesség kialakítása. A munkaeszközök hatékony használatának képessége.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés.</p> <p><i>Matematika:</i> grafikonok értelmezése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyén, közösség, társadalom, iskola, tanulási technika.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Társas kapcsolatok a családban, konfliktuskezelés, viselkedéskultúra (3. témakör)	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A 9. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.	

<p>A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok</p>	<p>A család mint az egyén elsődleges mikroközössége. A család történelmileg kialakult funkciói. Különböző életkorú családtagok sajátos problémái, ezek kezelése. A serdülő sajátos szerepe a családban, felelőssége a családi élet légköréért. A családi élet zavarai, a széteső család, a csonka család problémái. Távol a családtól.</p> <p>A konfliktus, mint az emberi életben elkerülhetetlen és hasznosítható jelenség. Egyéni és csoportos konfliktusok okai, eredete. A konfliktusmegoldási módok. A konstruktív konfliktusmegoldás menete: <i>a probléma körvonalazása, megoldási alternatívák, azok mérlegelése, a megfelelő kiválasztása, az eredmény: „ne legyen vesztes” elv érvényesüljön.</i></p> <p>Illemszabályok bizonyos helyzetekben. Civilizációs szokások. Az ígéret, a megállapodás, a határidők betartása. Mások idejének, nyugalmanak tiszteletben tartása. A kölcsön kapott értékek, tárgyak sértetlenül és időben való visszaszolgáltatása. Bocsánatkérés szerepe a megfelelő időben, kiengesztelés. Udvariasság. Fokozott figyelem az arra rászorulókkal (idős, beteg, kisgyerekes stb.). Generációs különbségek a viselkedéskultúrában. A testi-lelki erőszak hatásai.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		
<p>Helyem a családban. A legfőbb kapocs a szeretet. Feltétel nélküli szeretet, elfogadás. A bizalom és felelősség egymás iránt a családban.</p> <p>Imerje a konfliktusmegoldási módokat és alkalmazza azokat. Alakuljon ki készsége a problémák együttes megoldására. Tudjon együttműködni.</p> <p>A viselkedése a helynek és az alkalomnak megfelelő legyen. Pontosságra, tapintatra nevelés. Értékek megbecsülése. Tudjon bocsánatot kérni és megbocsátani. Udvarias, figyelmes viselkedés rászorulókkal. Kerüljék a durvaságot, az erőszakot.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a család szerepe a történelemben.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> konfliktusok ábrázolása az irodalmi/művészeti alkotásokban.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Közösségi érdek, közös cél, felelősség, konfliktus, udvariasság, viselkedéskultúra.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Az egészséges életre nevelés, egészségvédelem (4. témakör)</p>	
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A 9. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.</p>	
<p>Órakeret 10 óra</p>		

<p>A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok</p>	<p>Serdülőkori változások. Képességeinek, idegrendszeri változásainak ismerete.</p> <p>A szorongás, a stressz, a feszültség leküzdése, a fáradtság oldásának módszerei. A megfelelő konfliktuskezelés, mint a lelki egészség feltétele. Az egészség <i>fizikai, lelki</i> és <i>szociális</i> tartalma. Az egészséges életmód szokásrendszere, ismérvei.</p> <p>Genetikai ismeretek. Az öröklődés ismerete.</p> <p>Az egészséget fenyegető tényezők ismerete. Fertőzések, járványok, betegségek megelőzésének módjai. Balesetek megelőzése.</p> <p>Szenvedélybetegség – drogfüggőség Kísértésnek kitéve (döntéshozás lehetőségei, lépései, kockázatvállalás szükségessége és veszélyei)</p> <p>Egészségmegőrző választásaink – értéksorrend – illetve tévedéseink következményei. Egészséges és biztonságos élet, életrend, életritmus.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p>Ismerje saját testét, személyiségjegyeit, tudja mire képes. Önismeret, önkontroll, önértékelés, önbizalom helyes aránya. Önnevelési készség kialakítása. Hangulatait, idegrendszeri változásait tudja kezelni. Legyen képes a szorongás, a stressz, a feszültség leküzdésére. Ismerje a fáradtság oldásának módszereit.</p> <p>Jó és rossz életvitel, szokások felismerése a saját életében. Káros szenvedélyek kiiktatása életedből. A kísértés veszélyei, azok elkerülésének módja.</p> <p>Egészséges életvitel kialakítása. Egészséges táplálkozási szokások megismerés. A sport szerepe, élete része legyen.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> irodalmi és hétköznapi szövegek értelmezése.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> higiénikus környezet.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> a mozgás, a sport szeretete, csapatjátékok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Egészséges életmód, életvitel, káros szenvedélyek.</p>
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Jelenismeret, felelős állampolgár nevelése, globális problémák (5. témakör)</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A 9. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.</p>
<p>Órakeret 5 óra</p>	

<p>A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok</p>	<p>A múlt és a jelen kapcsolata. A nyelv, a táj, a kultúra szerepe egy nép életében, Hazánk jelenlegi állapota és belátható jövője. A rendszerváltás óta eltelt időszak tapasztalatai. Többpártrendszer, parlamenti demokrácia. Vállalkozások, privatizáció, munkanélküliség.</p> <p>Állampolgári jogok és kötelességek ismerete. Azok gyakorlása és tisztelete. Alapszintű ismeretek szerzése a törvények (jogalkotás) világáról. Nytottság a hátrányos helyzetű rétegek ügye iránt. Érdeklődés, fogékonyság a társadalom jelenségei, problémái iránt.</p> <p>A globális kérdések minden egyes embert érintenek. „A gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan” szlogen értelmezése. A természeti környezet, az ökológiai egyensúly védelme. Környezetünkben fellépő agresszivitás elítélése, azok elleni fellépés. A jövő generáció sorsa a világban. A nemzetek egyenjogúsága. A háború és béke kérdése.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p>Tudjon eligazodni a jelen társadalmi változásaiban, ellentmondásaiban. Az összetartozás, a hazaszeretet érzésének kifejlesztése. Politikai, gazdasági nézeteit tudja világosan, érthetően kifejezni, döntéseit érvekkel alátámasztani. Közvélemény, közhangulat szerepe. Optimista embertípus kialakítása.</p> <p>Ismerje jogait és kötelességeit. Tudja mi a demokrácia és éljen az általa nyújtott lehetőségekkel. Érzékeny legyen a társadalmi problémákra.</p> <p>Felelősek vagyunk a világot (szűkebb értelemben), a környezetünkért és a jövő generáció sorsáért. Az agresszió elítélése. Egyenjogúság elismerése. Aktuális események a világban. Önálló vélemények.</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> nemzetünk történelmének fontosabb eseményei, kiemelkedő személyiségei; állampolgári jogok és kötelességek.</p> <p><i>Matematika:</i> diagramok és grafikonok értelmezése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hazaszeretet, alkotmány, törvény, rendelet, jogok, kötelességek, demokrácia.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A tanulók teljesítményének az értékelése (6. témakör)</p>		<p>Órakeret 2 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A 9. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.</p>		
<p>A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok</p>	<p>Az önértékeléshez és egymás értékeléséhez szükséges képességek, kompetenciák. fejlesztése (pl. kommunikációs, szociális kompetenciák). A tanulók féléves és éves teljesítményének (magatartásának és szorgalmának, tanuláshoz való viszonyuknak) az értékelése.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Részvétel az értékelésben (önértékelés, egymás értékelése). Véleményét kulturáltan közölje és mások értékelését higgadtan fogadja.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kulturált kommunikáció.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Külső és belső értékelés.</p>		

11. ÉVFOLYAM

Óraszám: 1 óra/hét
36 óra/év

Az éves óraszám felosztása

	Témakörök	Óraszám
1.	Iskolakezdés	3
2.	Önismeret, pályorientáció, a tanulás tanulása,	6
3.	Társas kapcsolatok, konfliktuskezelés, viselkedéskultúra	10
4.	Egészséges életre nevelés, egészségvédelem	10
5.	Jelenismeret, felelős állampolgár nevelése, globális problémák	5
6.	A tanulók teljesítményének értékelése	2
	Összesen	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Iskolakezdés (1. témakör)	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A 9. és 10. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.	
A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok	Az iskolai életet szabályozó, mindennapi dokumentumok átismétlése, változások megismerése. A társas aktivitás fejlesztése. Írott és íratlan szabályok ismételt megbeszélése, betartásukra vonatkozó igény megerősítése, hasznuk, értelmük belátása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A házirend és az egyéb szabályzatok ismétlése, felelevenítése. Szervezési feladatok elvégzése. A különböző felelősök előző évi munkájának értékelése, új tisztségviselők választása. Magatartási, viselkedési, udvariassági alapszabályok A beszélgetés, vitatkozás alapszabályai		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> hétköznapi és hivatalos szövegek, dokumentumok értelmezése
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szabály, norma, felelősség, hagyomány, beszélgetési és vitatkozási kultúra.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Önismeret, pályorientáció, a tanulás tanulása (2. témakör)	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A 9. és 10. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.	

<p>A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok</p>	<p>Pozitív-negatív, reális-irreális énkép. A helyes önismeretre alapozott törekvés a saját testi, lelki és társas szükségletek mértéktartó és harmonikus kielégítésére. Élettervek, karriertervek. Álláskeresési módszerek, technikák, az álláskeresés során követendő magatartási, viselkedési normák. Információszerzés a munkaügyi központoktól. Tájékozódás a munkaerőpiacon, munkaerő túlkínálat, munkanélküliség. Piacképes és nem piacképes tudások (idegen nyelvismeret, számítástechnikai ismeret, kreativitás, rugalmasság stb.) A helyes tanulási módszerek ismerete, alkalmazása. Kudarccok a tanulásban, azok elviselése, okainak keresése, a saját felelősség belátása. A kudarcnak tanulságainak haszná. az önnevelésben. Egészséges önbizalom, ambíció, céltudatosság.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Helyes önismerettel rendelkezzen. Törekedjen a személyisége folyamatos karbantartására. Optimista életszemlélet, reális élettervek kialakítására legyen képes. Megfelelő viselkedési kultúrával rendelkezzen álláskeresésnél. Ismerje saját piacképes értékeit. Ismerje a munkaerő piacot! Helyes tanulási módszereket alakítson ki. Ismerje el a kudarcait, lássa be a hibáit. Önnevelésre készítetés. Céltudatosság kialakítása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés. <i>Matematika:</i> grafikonok értelmezése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Önismeret, önbizalom, ambíció, céltudatosság.</p>	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Társas kapcsolatok a családban, konfliktuskezelés, viselkedéskultúra (3. témakör)	
Előzetes tudás	<p>A 9. és 10. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.</p>	

<p>A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok</p>	<p>Egyén és közösség Az egyén és közösség együttműködéséhez szükséges szabályozók ismerete, szerepük tisztázása. (erkölcs, jog, törvények, szabályok, házirend) Az egyén és a közösségi érdekek egybeesése, ellentétei. A különböző érdekek képviselése, az érdekegyeztetés lehetőségei. A harmonikus társas kapcsolatok létrejöttéhez szükséges tulajdonságok, képességek (kedvesség, figyelmesség, udvariasság, tisztelet, kímélet, tapintat, empátia, méltányosság, tolerancia, segítőkészség stb.) A konfliktusokat előidéző eredményező jelenségek, azok gátlásokat okozó formái. (másság, bűnbakképzés, képesség hiány, kevés siker stb.) Az agresszivitás szerepe a konfliktusban. Az agresszivitás okai: negatív minták, frusztráltság. Közlekedési kultúra. Tájékozódás ismeretlen városokban, országokban. A közlekedés szabályainak ismerete. Magatartási követelmények a közlekedésben (gyalogos, autós, tömegközlekedés) Az agresszió veszélyei a közlekedés során, megelőzésének, kivédésének lehetőségei Balesetek megelőzése, segítségnyújtás a balesetet szenvedőknek. A közlekedési szabályok megszegésének, a balesetet okozás hatósági és jogi következményei.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Ismerje meg az iskola törvényeit, írott és íratlan szabályait. A házirendet tartsa be! Ismerje meg az egyén és a közösségi érdekek összeegyeztetésének lehetőségeit. Önnevelés, sajátítsa el a társas kapcsolatok létrejöttéhez szükséges normák alapjait. Ismerje el a másságot. Az emberi értékek megláttatása. A konfliktuskezelés módszereit ismerje és alkalmazza. Egészséges vitakultúra kialakításának képességét sajátítsa el. Közlekedési kultúra kialakítása. (Udvarias, türelmes) Az agresszió kivédése. Szabályos, türelmes, kultúrált vezetési stílus kialakítására törekedjen. Felelősség a közlekedésben.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> egyének és közösségek szerepe a történelemben. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> konfliktusok ábrázolása az irodalmi/művészeti alkotásokban.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Közösségi érdek, közös cél, felelősség, konfliktus, udvariasság, viselkedéskultúra.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Az egészséges életre nevelés, egészségvédelem (4. témakör)</p>	<p>Órakeret 10 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A 9. és 10. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.</p>	

<p>A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok</p>	<p>A harmonikus személyiség kialakítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Emberismeret, empátiakészség, figyelmesség, tapintat, alkalmazkodási készség rugalmasság, ugyanakkor az autonómia megőrzésére irányuló belső stabilitás. - Az önálló döntés képessége, a lehetőségek mérlegelése, a személyes felelősségvállalás tetteinkben. - A művészi önkifejezés, a humor, a játék, a műélvezet, mint a lelki egészség helyreállításának, a feszültségek oldásának eszközei. <p>Szexuális kultúra:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saját testének ismerete, elfogadása. - A gyakran változtatott partnerkapcsolatok konfliktusai, veszélyei. - Az abortusz körüli viták. <p>Leválás a családról, önállósodás kezdete: „Az érettség az a képességünk, hogy akkor is helyesen cselekszünk, ha azt szüleink ajánlják.”</p> <p>Én és barátaim (barátom) elfogadás, kizárás: A választás alapját szolgáló értékek, tulajdonságok tisztázása, elvárások:</p> <ul style="list-style-type: none"> - adni (nyújtani, segíteni, támogatni) - kapni (kölcsonosság, nyitottság) - bizalom <p>Egészséges és biztonságos élet: Stresszhelyzetek. Kezelésük, egészséges megoldások. Problémás helyzetek megoldása kölcsönös előnyökkel. Nehéz beszédtemák (válás a családban, anyagi gondok, halálesetek)</p> <p>Szokások szerepe életünkben: A rossz szokásoktól kellő motiváció, önnevelés, akaraterő segítségével megszabadulhatunk.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szokás - Hozzászokás (addikció) - Szenvedély <p>Droghasználat következményei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A droghasználó magatartásváltozása. - A szenvedélybeteg és családja kapcsolata, kapcsolatuk a külvilággal. <p>A médiák osztályozása. Reklámkezelési stratégiák megismerése. A hirdetésekben rejtett üzenetek, befolyásolási szándék felismertetése. Kritikus gondolkodás fejlesztése. A tudatos vásárlói attitűd megalapozása.</p>
--	--

<i>Ismeretek/fejlesztési követelmények</i>		Kapcsolódási pontok
<p>Harmonikus személyiség kialakítására való törekvés. Felelősségvállalásra törekvés. Harmonikus lelki élet kialakításának feltételei. A szexuális élet veszélyei, következmények. Felelősség a párválasztásban. Döntőképesség fejlesztése. Helyes értékrend kialakítása A barátság fogalma. Empátiakészség kiépítése. Egészséges és biztonságos életre való igény kialakítása. A tanuló képes rossz szokásai felismerésére. Az akarat erő fejlesztése, erősítése. Kitartásra nevelés A káros szenvedély megelőzésére törekvés. A médiák szándékának felismerése. Ítéletalkotás, saját vélemény kialakítása. Kritikus gondolkodás fejlesztése. A tudatos vásárlói szemlélet elsajátítása – mi fontos és mi nem?</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> irodalmi és hétköznapi szövegek értelmezése. <i>Biológia-egészségtan:</i> az emberi test, testi-lelki egészség. <i>Testnevelés és sport:</i> a mozgás, a sport szeretete, csapatjátékok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Harmonikus személyiség, egészséges életmód, életvitel, káros szenvedélyek, tudatos vásárló	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Jelenismeret, felelős állampolgár nevelése, globális problémák (5. témakör)	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A 9. és 10. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.	
A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok	<p>Ember és társadalom. Magyarország és Európa. Kapcsolódás a nagyvilághoz. A demokrácia ismérvei. Össztársadalmi érdekek és az egyén érdekeinek összehangolása. Jogok és kötelességek gyermeki-, emberi-, diákjogok ismerete. Személyiségi jogaink tisztelete. Európai identitástudat, európai hagyományok, európai kulturális örökség. Az Európához való csatlakozás kérdése. Magyarország az Európai Unióban.</p>	

<i>Ismeretek/fejlesztési követelmények</i>		Kapcsolódási pontok
<p>Tudjon eligazodni a társadalom változásaiban, ellentmondásaiban. Saját álláspontot alakítson ki a történésekkel kapcsolatban. Legyen képes az egyéni és össznépi érdekek összehangolására. Jogok és kötelességek ismerete, érvényesítése Európai polgárrá válni. Hol a helyünk a világban. Én és a politika – a nagypolitikától a helyi politikáig, az érdekképviselő eltérő szintjei és színterei; összehasonlítás, megkülönböztetés, az alapfogalmak megismerése, megértése konkrét példák, esetek alapján. Személyes felelősség, egyéni aktivitás kialakítása.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az EU történelmének fontosabb eseményei. <i>Matematika:</i> diagramok és grafikonok értelmezése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Európai Unió, demokrácia, jogok, kötelességek.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A tanulók teljesítményének az értékelése (6. témakör)	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A 9. és 10. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.	
A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok	Az önértékeléshez és egymás értékeléséhez szükséges képességek, kompetenciák. fejlesztése (pl. kommunikációs, szociális kompetenciák). A tanulók féléves és éves teljesítményének (magatartásának és szorgalmának, tanuláshoz való viszonyuknak) az értékelése.	
<i>Ismeretek/fejlesztési követelmények</i>		Kapcsolódási pontok
Részvétel az értékelésben (önértékelés, egymás értékelése). Véleményét kulturáltan közölje és mások értékelését higgadtan fogadja.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kulturált kommunikáció.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Külső és belső értékelés.	

12. ÉVFOLYAM

Óraszám: 1 óra/hét
31 óra/év

Az éves óraszám felosztása

	Témakörök	Óraszám
1.	Iskolakezdés	3
2.	Önismeret, pályaeorientáció, a tanulás tanulása,	5
3.	Társas kapcsolatok, konfliktuskezelés, viselkedéskultúra	7
4.	Egészséges életre nevelés, egészségvédelem	10
5.	Jelenismeret, felelős állampolgár nevelése, globális problémák	5
6.	A tanulók teljesítményének értékelése	1
	Összesen	31

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Iskolakezdés (1. témakör)	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A 9. 10. és 11. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.	
A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok	Az iskolai életet szabályozó, mindennapi dokumentumok átismétlése, változások megismerése. A társas aktivitás fejlesztése. Írott és íratlan szabályok ismételt megbeszélése, betartásukra vonatkozó igény megerősítése, hasznuk, értelmük belátása.	
<i>Ismeretek/fejlesztési követelmények</i>		Kapcsolódási pontok
A házirend és az egyéb szabályzatok ismétlése, felelevenítése. Szervezési feladatok elvégzése. A különböző felelősök előző évi munkájának értékelése, új tisztségviselők választása. Magatartási, viselkedési, udvariassági alapszabályok A beszélgetés, vitatkozás alapszabályai		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> hétköznapi és hivatalos szövegek, dokumentumok értelmezése
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szabály, norma, felelősség, hagyomány, beszélgetési és vitatkozási kultúra.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Önismeret, pályaeorientáció, a tanulás tanulása (2. témakör)	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A 9. 10. és 11. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.	

<p>A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok</p>	<p>Személyiségjegyeim, képességeim ismerete. Terveim, sorsom tudatos alakítása Önbecsülés, hit saját erőmben.</p> <p>Érettséget jellemző készségek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - irányított, összpontosított figyelem - helyes önértékelés - problémamegoldó készség - dönteni tudás - reális célok - felelősségvállalás - kitartás - jó kapcsolat a családdal, baráttal, barátnővel <p>Tanulási korlátaink. Reális, egészséges önbizalom, ambíció, céltudatosság. Teljesítményeim felmérése. <i>LLL – Lifelong learning.</i></p> <p>Pályaválasztás</p> <ul style="list-style-type: none"> - Képességek (erősségeim, gyengéim) készségek - Erőfeszítés – fejlődés - Tervezés – cél – megvalósítás – siker 	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Helyes „énkép” kialakítása. Reális élettervek. Értékeim helyes mérlegelése.</p> <p>Érettséget jellemző készségek kialakítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> - képes irányított, összpontosított figyelemre, - helyes az önértékelése, - képes a konstruktív problémamegoldásra, - képes helyesen dönteni, - reális célokat tűz ki maga elé, - képes a felelősségvállalásra, - kitartó, - képes jó kapcsolatot fenntartani a családdal, baráttal, barátnővel. <p>Saját korlátainak, képességeinek ismerete. Képes lehetőségei szerinti, egészséges rivalizálásra, törtetésre. Folyamatos önértékelésre, önfejlesztésre képes. Céljai elérése érdekében képes erőfeszítést tenni. Képes a siker okos megélésére.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés.</p> <p><i>Matematika:</i> grafikonok értelmezése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önismeret, önbizalom, ambíció, céltudatosság.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Társas kapcsolatok a családban, konfliktuskezelés, viselkedéskultúra (3. témakör)	
Előzetes tudás	A 9. 10. és 11. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.	

<p>A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok</p>	<p>Az iskolán és a családon kívüli kapcsolatok (sportegyesület, vallási közösségek, stb.)</p> <p>Az ifjúsági szubkultúra hatásai: divatos beszédstílus, viselkedési formák, szokások, szabadidős programok mikéntje.</p> <p>Szerelem, partnerkapcsolat.</p> <p>A tartalmas, gazdagító partnerkapcsolat feltételei. A kapcsolat feltételei. A kapcsolatok kezelésének feltételei.</p> <p>Az agresszivitás a konfliktus megoldásában társadalmi jelenség</p> <p>A demokrácia mint potenciális konfliktusforrás.</p> <p>Demokrácia az osztályban, az iskolában.</p> <p>(Közös szabályok alkotása és azok működtetése, diákönkormányzat kiépítése, működése, a felelősség megosztása, vállalása).</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Felelősséggel vállalja a külső kapcsolatait.</p> <p>A kapcsolat feltételeit tudja magáévá tenni.</p> <p>Legyen képes tartós kapcsolatok kialakítására, felelősségteljes párválasztásra.</p> <p>Az agresszivitás leküzdésére törekvés.</p> <p>Egészséges vitakultúra kialakítása.</p> <p>Tárgyalási technikák ismerete.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>érvelési, tárgyalási technikák;</p> <p>érvek – ellenérvek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Felelősség, partnerkapcsolat, vitakultúra, érvelés, tárgyalás.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Az egészséges életre nevelés, egészségvédelem (4. témakör)</p>	
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A 9. 10. és 11. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.</p>	
		<p>Órakeret 10 óra</p>

<p>A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok</p>	<p>Élményképesség, érzelmi jelenlét mindabban, ami történik velünk. Pozitív és negatív élmények feldolgozásának képessége.</p> <p>Saját magunk tisztelete, méltósága, egyéniségünk vállalása. Az emberi kapcsolatok értékeinek elfogadása.</p> <p>A lelki kiegyensúlyozottságot veszélyeztető tényezőkkel szembeni tudatos védekezés, a káros hatások ellensúlyozására törekvés.</p> <p>Vigyázok magamra, vigyáznak rám:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szeretet - Bizalom – rászolgál /visszaél - Felelősség <p>Szeretet, szerelem megkülönböztető jegyei. A <i>szerelem</i> vágyban, odaadásban megnyilatkozó nemi vonzalmon alapuló érzelem. A testi kapcsolatokról komolyan, felelősséggel. A harmonikus partnerkapcsolat, szexuális kapcsolat ismérvei. A szexuális kapcsolat örömei, kockázatai (nem kívánt terhesség, nemi betegség, AIDS-fertőzés). Az „optimális” családtervezés lehetősége Szexuális rendellenességek. A nemi betegségek és nemi magatartás összefüggései</p> <p>Egészségkárosító szokások, szennvedélyek kialakulásának megelőzése, gyógyítása. Mértéktelen kávé- és alkoholfogyasztás Gyógyszerek, kábítószeres fogyasztása. Az alkoholizmus és a drogfüggőség kezelése.</p> <p>Drogok és a társadalom: A szennvedélybetegségek kialakulása háttérben álló egyéni és közösségi befolyásoló tényezők felismertetése. Találjon az egyén más alternatívát a szennvedélybetegségek helyett.</p> <p>Tolerancia a betegekkel, a rászorulókkal Életvitelmunkák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - alkotó (produktív) - sodródó (nonproduktív) - destruktív (romboló) <p>Testi – lelki fejlődés. Egyéni céljaink. „Mindannyian ugyanazon az ég alatt élünk, de nem ugyanazt a horizontot látjuk.”</p>
--	--

<i>Ismeretek/fejlesztési követelmények</i>		Kapcsolódási pontok
<p>Érzelmi gazdagság kialakítása. Élje át a vele történeteket.</p> <p>Az emberi méltóság tiszteletben tartására törekvés önmaga és mások irányában.</p> <p>Védekezzen a káros lelki egyensúlyát veszélyeztető tényezők ellen. Harmóniára törekvés, kapcsolatait érzelmi alapokon nyugodjanak.</p> <p>Bizalom – őszinteség a kapcsolataiban</p> <p>Felelős testi kapcsolat szépségei.</p> <p>A szerelem fontossága a testi kapcsolatban.</p> <p>Mértéktartásra törekvés az élvezetek terén.</p> <p>A szenvedélybetegségek elkerülésének módjai.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> irodalmi és hétköznapi szövegek értelmezése.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> az emberi test, testi-lelki egészség.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> a mozgás, a sport szeretete, csapatjátékok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Harmonikus személyiség, egészséges életmód, életvitel, káros szenvedélyek, tudatos vásárló	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Jelenismeret, felelős állampolgár nevelése, globális problémák (5. témakör)	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A 9. 10. és 11. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.	
A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok	<p>Gazdasági változások hazánkban. Hazánkban végbemenő társadalmi változások. Ki hogyan éli és élte át a változásokat.</p> <p>Jogok és kötelességek a demokráciában. Az egyén személyiségi jogainak tisztelete. Érdekelismerés, érdekképviselés, érdekérvényesítés, önszerveződés, a kisebbségi vélemények létjogosultságának elismerése. Igény az erkölcsös kultúrált vitára. A tévedés belátásának fontossága. Kompromisszumra való törekvés. Célszerű megállapodás keresés.</p> <p>Honvédelem és erőszakmentesség. A katonai szolgálat megítélése (megtagadók). Számítógépes hálózatok, az Internet szerepe a nemzetközi kapcsolatok alakulásában.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Tudjon eligazodni a gazdasági és társadalom változásokban. Saját álláspontot alakítson ki a történésekkel kapcsolatban.</p> <p>Legyen képes az egyéni és össznépi érdekek összehangolására. Jogok és kötelességek ismerete, érvényesítése</p> <p>Vitakészség kialakítása. Készség a tévedés elismerésére. Kompromisszumra való készség kialakítása</p> <p>Európai polgárrá válni. Hol a helyünk a világban. Én és a politika – a nagypolitikától a helyi politikáig, az érdekképviselés eltérő szintjei és színterei; összehasonlítás, megkülönböztetés, az alapfogalmak megismerése, megértése konkrét példák, esetek alapján. Felelős egyéni döntés képességének kialakítása</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> nemzetünk történelmének fontosabb eseményei, kiemelkedő személyiségei; állampolgári jogok és kötelességek.</p> <p><i>Matematika:</i> százalékszámítás, diagramok és grafikonok értelmezése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyéni és közösségi érdekek, demokrácia, jogok, kötelességek, Európai Unió, egyéni felelősség, politikai alapfogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A tanulók teljesítményének az értékelése (6. témakör)	Órakeret 1 óra
Előzetes tudás	A 9. 10. és 11. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.	
A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok	<p>Az önértékeléshez és egymás értékeléséhez szükséges képességek, kompetenciák. fejlesztése (pl. kommunikációs, szociális kompetenciák). A tanulók féléves és éves teljesítményének (magatartásának és szorgalmának, tanuláshoz való viszonyuknak) az értékelése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Részvétel az értékelésben (önértékelés, egymás értékelése). Véleményét kulturáltan közölje és mások értékelését higgadtan fogadja.</p>		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kulturált kommunikáció.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Külső és belső értékelés.	

13. ÉVFOLYAM

Óraszám: 1 óra/hét
36 óra/év

Az éves óraszám felosztása

	Témakörök	Óraszám
1.	Iskolakezdés	3
2.	Önismeret, pályaorientáció, a tanulás tanulása,	6
3.	Társas kapcsolatok, konfliktuskezelés, viselkedéskultúra	10
4.	Egészséges életre nevelés, egészségvédelem	10
5.	Jelenismeret, felelős állampolgár nevelése, globális problémák	5
6.	A tanulók teljesítményének értékelése	2
	Összesen	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Iskolakezdés (1. témakör)	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A különböző iskolákban 9 - 12. évfolyamokon szerzett tudás és tapasztalat.	
A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok	Az iskolai életet szabályozó, mindennapi dokumentumok megismerése. A társas aktivitás fejlesztése. Írott és íratlan szabályok ismételt megbeszélése, betartásukra vonatkozó igény megerősítése, hasznuk, értelmük belátása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A házirend és az egyéb szabályzatok ismertetése. Szervezési feladatok elvégzése. Tisztségviselők, ODB választása, feladatuk ismertetése. Magatartási, viselkedési, udvariassági alapszabályok A beszélgetés, vitatkozás alapszabályai		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> hétköznapi és hivatalos szövegek, dokumentumok értelmezése
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szabály, norma, felelősség, hagyomány, beszélgetési és vitatkozási kultúra.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Önismeret, pályaorientáció, a tanulás tanulása (2. témakör)	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A különböző iskolákban 9 - 12. évfolyamokon szerzett tudás és tapasztalat.	

<p>A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok</p>	<p>Pozitív-negatív, reális-irreális énkép. A helyes önismeretre alapozott életervek, karriertervek kialakítása. Önálló célmeghatározás. Életervek, karriertervek.</p> <p>Álláskeresési módszerek, technikák, az álláskeresés során követendő magatartási, viselkedési normák. Információszerzés a munkügyi központoktól. Tájékozódás a munkaerőpiacon, munkaerő túlkínálat, munkanélküliség. Piacképes és nem piacképes tudások (idegen nyelvismeret, számítástechnikai ismeret, kreativitás, rugalmasság stb.) Egészséges önbizalom, ambíció, céltudatosság.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
<p>Helyes önismerettel rendelkezzen. Törekedjen a személyisége folyamatos karbantartására. Optimista életszemlélet, reális életervek kialakítására legyen képes. Megfelelő viselkedési kultúrával rendelkezzen álláskeresésnél. Ismerje saját piacképes értékeit. Ismerje a munkaerő piacot! Céltudatosság kialakítása.</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés. <i>Matematika:</i> grafikonok értelmezése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Önismeret, önbizalom, ambíció, céltudatosság.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Társas kapcsolatok a családban, konfliktuskezelés, viselkedéskultúra (3. témakör)</p>	<p>Órakeret 10 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A különböző iskolákban 9 - 12. évfolyamokon szerzett tudás és tapasztalat.</p>	
<p>A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok</p>	<p>Egyén és közösség: Az egyén és közösség együttműködéséhez szükséges szabályozók ismerete, szerepük tisztázása. (erkölcs, jog, törvények, szabályok, házirend) Az egyén és a közösségi érdekek egybeesése, ellentétei. A különböző érdekek képviselője, az érdekegyeztetés lehetőségei. A harmonikus társas kapcsolatok létrejöttéhez szükséges tulajdonságok, képességek (kedvesség, figyelmesség, udvariasság, tisztelet, kímélet, tapintat, empátia, méltányosság, tolerancia, segítőkészség stb.) A konfliktusokat előidéző eredményező jelenségek, azok gátlásokat okozó formái. (m, képesség hiány, kevés siker stb.) Az agresszivitás szerepe a konfliktusban. Az agresszivitás okai: negatív minták, frusztráltság.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Ismerje meg és tartsa be a magatartási, viselkedési, udvariassági alapszabályokat az álláskeresés során, új közösségben, új munkahelyen. Ismerje a külső megjelenés szerepét a siker elérésében (első benyomás). Ismerje az egyén és közösség együttműködéséhez szükséges szabályokat, (erkölcs, jog, törvények), a leggyakoribb törvényszegéseket és következményeiket. Ismerje meg az egyén és a közösségi érdekek összeegyeztetésének lehetőségeit. Önnevelés, sajátítsa el a tartós társas kapcsolatok létrejöttéhez szükséges normák alapjait. Legyen képes harmonikus kapcsolatokat létesíteni családon belül és kívül. A konfliktuskezelés módszereit ismerje és alkalmazza. Egészséges vitakultúra kialakításának képességét sajátítsa el.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> egyének és közösségek szerepe a történelemben. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> konfliktusok ábrázolása az irodalmi/művészeti alkotásokban.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikáció, intelligencia, őszinteség, beilleszkedés, kapcsolatteremtés. Közösségi érdek, közös cél, felelősség, konfliktus, konstruktív konfliktuskezelés, udvariasság, viselkedéskultúra.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az egészséges életre nevelés, egészségvédelem (4. témakör)	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A különböző iskolákban 9 - 12. évfolyamokon szerzett tudás és tapasztalat.	
A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok	<p>Felnőttkori sajátosságok: Testi jellemzők ismerete, pszichikus folyamatok megértése.</p> <p>Testi-lelki egészségre való törekvés, egészséges életmód, életvitel kialakításának lehetősége. Egészséges táplálkozás, testedzés, pihenés. Harmonikus életvitel kialakítása.</p> <p>Stresszkerülés, stresszoldás, fáradtság leküzdése</p> <p>Önálló élet kialakítása. Az egyéni és szakmai célok összehangolása. Stabil értékrendek kialakítása</p> <p>Szeretet-szerelem. Tartós kapcsolat kialakítása. Családalapítás, felelősség. Kiegyensúlyozott családi életre való törekvés.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Ismerje a felnőtté válás testi lelki folyamatait</p> <p>Törekedjen az egészséges életre. Legyen képes egészséges életmód és harmonikus életvitel kialakítására.</p> <p>Figyeljen a táplálkozására, törekedjen a rendszeres testedzésre és legyen képes szabadideje megfelelő eltöltését tudatosan megtervezni.</p> <p>Ismerje a stresszkerülés, stresszoldás technikáit, legyen képes a fáradtság leküzdésére. Legyen képes rossz szokásai felismerésére, a szenvedélybetegségek elkerülésére.</p> <p>Egészséges és biztonságos életre való igény kialakítása.</p> <p>Legyen képes az egyéni és szakmai céljai összehangolására, stabil értékrend kialakítására.</p> <p>Legyen képes stabil kapcsolatok kialakítására. Kiegyensúlyozott családi életre törekedjen. Legyen képes a családon belüli konfliktuskezelésre.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> irodalmi és hétköznapi szövegek értelmezése.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> az emberi test, testi-lelki egészség.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> a mozgás, a sport szeretete, csapatjátékok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Harmonikus személyiség, egészséges életmód, életvitel, káros szenvedélyek	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Jelenismeret, felelős állampolgár nevelése, globális problémák (5. témakör)	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A különböző iskolákban 9 - 12. évfolyamokon szerzett tudás és tapasztalat.	

<p>A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok</p>	<p>Ember és társadalom. Alkotmányosság, törvényesség, az állampolgári jogok és kötelességek. Magyarország az Európai Unióban. Európai identitástudat, európai hagyományok, európai kulturális örökség. „Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan!” Aktuális globális kérdések megbeszélése. Felelősség a jövőnkért. Tudatos vásárlói attitűd kialakítása Biztonságos nyaralás, utazás, szórakozás</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
<p>Alapszintű ismeretek szerzése a törvények (jogalkotás) világáról. Jogok és kötelességek ismerete, érvényesítése. Részvétel a közéletben, a politikai életben. Tudjon eligazodni a társadalom változásaiban, ellentmondásaiban. Saját álláspontot alakítson ki a történésekkel kapcsolatban. Európai polgárrá válni. Hol a helyünk a világban. Az Európai Unió polgárait megillető jogok és kötelességek, jogorvoslati lehetőségek ismerete. Környezetvédelem, globális felmelegedés, a Föld lakosságának élelmezési problémái... Vásárlói szokásainak ismerete: mit, miért, honnan vásárol. Felelősségteljes viselkedés kialakítása, önmagáért és társaiért felelősséget vállaló személyiséggé válás</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az EU történelmének fontosabb eseményei. <i>Matematika:</i> diagramok és grafikonok értelmezése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Európai Unió, jogok, kötelességek, tudatos vásárló</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A tanulók teljesítményének az értékelése (6. témakör)	Órakeret 2 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A különböző iskolákban 9 - 12. évfolyamokon szerzett tudás és tapasztalat.</p>	
<p>A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok</p>	<p>Az önértékeléshez és egymás értékeléséhez szükséges képességek, kompetenciák. fejlesztése (pl. kommunikációs, szociális kompetenciák). A tanulók féléves és éves teljesítményének (magatartásának és szorgalmának, tanuláshoz való viszonyuknak) az értékelése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Részvétel az értékelésben (önértékelés, egymás értékelése). Véleményét kulturáltan közölje és mások értékelését higgadtan fogadja.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kulturált kommunikáció.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Külső és belső értékelés.</p>	

14. ÉVFOLYAM

Óraszám: 1 óra/hét
31 óra/év

Az éves óraszám felosztása

	Témakörök	Óraszám
1.	Iskolakezdés	3
2.	Önismeret, pályorientáció, a tanulás tanulása,	5
3.	Társas kapcsolatok, konfliktuskezelés, viselkedéskultúra	7
4.	Egészséges életre nevelés, egészségvédelem	10
5.	Jelenismeret, felelős állampolgár nevelése, globális problémák	5
6.	A tanulók teljesítményének értékelése	1
	Összesen	31

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Iskolakezdés (1. témakör)	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A 13. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.	
A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok	Az iskolai életet szabályozó, mindennapi dokumentumok átisméltése, változások megismerése. A társas aktivitás fejlesztése. Írott és íratlan szabályok ismételt megbeszélése, betartásukra vonatkozó igény megerősítése, hasznuk, értelmük belátása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A házirend és az egyéb szabályzatok ismétlése, felelevenítése. Szervezési feladatok elvégzése. A különböző felelősök előző évi munkájának értékelése, új tisztségviselők választása. Magatartási, viselkedési, udvariassági alapszabályok A beszélgetés, vitatkozás alapszabályai		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> hétköznapi és hivatalos szövegek, dokumentumok értelmezése
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szabály, norma, felelősség, hagyomány, beszélgetési és vitatkozási kultúra.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Önismeret, pályorientáció, a tanulás tanulása (2. témakör)	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A 13. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.	

<p>A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok</p>	<p>Személyiségjegyeim, képességeim ismerete. Terveim, sorsom tudatos alakítása Önbecsülés, hit saját erőmben.</p> <p>Reális, egészséges önbizalom, ambíció, céltudatosság. Teljesítményeim felmérése. Piacképes és nem piacképes tudás.. <i>LLL – Lifelong learning.</i></p> <p>Lehetőségek: továbbtanulás vagy álláskeresés. Munkajogi ismeretek, munkavállalási szerződés. Karriertervek: <ul style="list-style-type: none"> - Képességek (erősségeim, gyengéim) készségek - Erőfeszítés – fejlődés - Tervezés – cél – megvalósítás – siker </p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
<p>Helyes „énkép” kialakítása. Reális élettervek. Értékeim helyes mérlegelése.</p> <p>Saját korlátainak, képességeinek ismerete. Képes az önálló célmeghatározásra, egészséges rivalizálásra, törtetésre. Folyamatos önértékelésre, önfejlesztésre képes. Képes sorsa tudatos alakítására, jövője megtervezésére. Céljai elérése érdekében képes erőfeszítést tenni, hisz a saját erejében.</p> <p>Tisztában van tudása, képességei értékével, törekszik szakmai ismeretei szinten tartására. Képes a siker okos megélésére.</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés.</p> <p><i>Matematika:</i> grafikonok értelmezése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Önismeret, önbizalom, ambíció, céltudatosság, karrierterv</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Társas kapcsolatok a családban, konfliktuskezelés, viselkedéskultúra (3. témakör)	Órakeret 7 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A 13. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.</p>	
<p>A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok</p>	<p>Magatartási, viselkedési, udvariassági alapszabályok álláskereséskor (első benyomás), új közösségben, új munkahelyen. Beilleszkedés, kapcsolatteremtés, őszinteség (első benyomás). Kommunikációs készségek fejlesztése</p> <p>Társas kapcsolatok kiépítése, a kapcsolattartás fontossága. Munkahelyi kapcsolatok, munkahelyi hierarchia. Az együttműködéséhez szükséges szabályok ismerete, (erkölcs, jog, törvények).</p> <p>Munkahelyi konfliktusok és kezelésük. A konstruktív konfliktusmegoldás.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Legyen képes eredményes álláskeresésre és gyors beilleszkedésre.</p> <p>Ismerje az egyén és közösség együttműködéséhez szükséges szabályokat (erkölcs, jog, törvények) és a szabályok áthágásának lehetséges következményeit</p> <p>Legyen képes családon belüli és kívüli kapcsolatok kiépítésére, ismerje fel a kapcsolattartás fontosságát.</p> <p>Legyen képes tartós kapcsolatok kialakítására.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> érvelési, tárgyalási technikák; érvek – ellenérvek.</p>	

<p>Felelősséggel vállalja a külső kapcsolatait. A kapcsolat feltételeit tudja magáévá tenni.</p> <p>Az agresszivitás leküzdésére törekvés. Egészséges vitakultúra kialakítása. Tárgyalási technikák ismerete. Konfliktuskezelési technikák megismerése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Felelősség, vitakultúra, érvelés, tárgyalás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az egészséges életre nevelés, egészségvédelem (4. témakör)	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A 13. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.	
A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok	<p>Felnőttkori sajátosságok: Testi jellemzők ismerete, pszichikus folyamatok megértése.</p> <p>Testi-lelki egészségre való törekvés, egészséges életmód, életvitel kialakításának lehetősége. Egészséges táplálkozás, testedzés, pihenés. Harmonikus életvitel kialakítása.</p> <p>Stresszkerülés, stresszoldás, fáradtság leküzdése</p> <p>Önálló élet kialakítása. Az egyéni és szakmai célok összehangolása. Stabil értékrendek kialakítása</p> <p>Szeretet-szerelem. Tartós kapcsolat kialakítása. Családalapítás, felelősség. Kiegyensúlyozott családi életre való törekvés.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Ismerje a felnőtté válás testi lelki folyamatait</p> <p>Törekedjen az egészséges életre. Legyen képes egészséges életmód és harmonikus életvitel kialakítására.</p> <p>Figyeljen a táplálkozására, törekedjen a rendszeres testedzésre és legyen képes szabadideje megfelelő eltöltését tudatosan megtervezni.</p> <p>Ismerje a stresszkerülés, stresszoldás technikáit, legyen képes a fáradtság leküzdésére. Legyen képes rossz szokásai felismerésére, a szenvedélybetegségek elkerülésére.</p> <p>Egészséges és biztonságos életre való igény kialakítása.</p> <p>Legyen képes az egyéni és szakmai céljai összehangolására, stabil értékrend kialakítására.</p> <p>Legyen képes stabil kapcsolatok kialakítására. Kiegyensúlyozott családi életre törekedjen. Legyen képes a családon belüli konfliktuskezelésre.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> irodalmi és hétköznapi szövegek értelmezése.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> az emberi test, testi-lelki egészség.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> a mozgás, a sport szeretete, csapatjátékok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Harmonikus személyiség, egészséges életmód, életvitel, káros szenvedélyek	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Jelenismeret, felelős állampolgár nevelése, globális problémák (5. témakör)	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A 13. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.	

A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok	Az Európai Unió jelenével kapcsolatos ismeretek bővítése. Az EU polgárait megillető jogok és kötelességek.
	A közös érdek és védelmi szervezetek, ET, ENSZ, NATO tevékenységének megismerése
	Felkészítés a nemzeti és nemzetközi közéletben, politikai életben való részvételre. Választójog, választhatóság hazánkban és Európában. Felelősség a jövőnkért
	Tájékozódás az aktuális globális kérdésekről. Megoldási lehetőségek keresése hazai és nemzetközi szinten.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Legyen tisztában az Európai Unióban őt megillető jogokkal és kötelességekkel, ismerje a jogorvoslati lehetőséget. Tudjon eligazodni a gazdasági és társadalom változásokban. Saját álláspontot alakítson ki a történésekkel kapcsolatban. Én és a politika – a nagypolitikától a helyi politikáig, az érdekképviselő eltérő szintjei és színterei; összehasonlítás, megkülönböztetés, az alapfogalmak megismerése, megértése konkrét példák, esetek alapján. Legyen képes az egyéni és össznépi érdekek összehangolására. Legyen tájékozott az aktuális globális kérdésekről. Igyekezzen saját lehetőségeinek megfelelően védeni mikrokozmoszát. Felelős egyéni döntés képességének kialakítása	Kapcsolódási pontok <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> nemzetünk történelmének fontosabb eseményei, kiemelkedő személyiségei; állampolgári jogok és kötelességek. <i>Matematika:</i> százalékszámítás, diagramok és grafikonok értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyéni és közösségi érdekek, demokrácia, jogok, kötelességek, Európai Unió, egyéni felelősség, politikai alapfogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A tanulók teljesítményének az értékelése (6. témakör)	Órakeret 1 óra
Előzetes tudás	A 13. évfolyam tematikai egységeiben szerzett tudás és tapasztalat.	
A komplex műveltség-területhez kapcsolható fejlesztési feladatok	Az önértékeléshez és egymás értékeléséhez szükséges képességek, kompetenciák. fejlesztése (pl. kommunikációs, szociális kompetenciák). A tanulók féléves és éves teljesítményének (magatartásának és szorgalmának, tanuláshoz való viszonyuknak) az értékelése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Részvétel az értékelésben (önértékelés, egymás értékelése). Véleményét kulturáltan közölje és mások értékelését higgadtan fogadja.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kulturált kommunikáció.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Külső és belső értékelés.	